

Eva Čechová: Lekce (ne)herectví. Úvahy o autorském herectví a neherectví na základě vlastní divadelní a pedagogické praxe

Oponentský posudek

Tématem disertační práce Evy Čechové je problematika autorského herectví a výchovy k němu na Katedře autorského herectví a pedagogiky DAMU (KaTaP), již je sama absolventem. Autorka si v úvodních pasážích, které lze v souladu s tradicí pojmenovat jako definování cílů i vlastního smyslu práce, opakovaně pokládá otázku po autenticitě herecké postavy, specificky pak vzhledem ke své několikaleté zkušenosti s tvorbou (dramaturgií, režii i herectvím) dokumentárního divadla. To lze v jistém slova smyslu považovat za určující východisko pro autorčiny úvahy, jak v popisu a interpretaci vlastní tvůrčí, případně i pedagogické empirie, tak pedagogických, psychosomaticky zaměřených a v širším slova smyslu také noetických metod, používaných v procesu výuky autorského herectví a pedagogiky na Katedře autorského herectví a pedagogiky DAMU, respektive „školou“ Ivana Vyskočila a jeho spolupracovníků a žáků.

Určujícím východiskem a hlavním tématem, které autorka obkružuje, pro sebe i čtenáře stále zpřesňuje a definuje jako hlavní problém své práce (ale také vlastní metodologie výuky autorského herectví) je tedy otázka jaké jsou možnosti uchování si autenticity ve scénickém díle, tj. na jevišti, u neherců (tedy aktérů vystupujících za sebe a ze sebe), a jaké u autorských herců. Z toho jí také vyplývá návaznost k problematice výchovy k autorskému herectví, k herectví, které není pouze utilitárně reprodukcí tvorbou dramatické postavy (určité specifické psychofyziologické korespondence, slovy Otakara Zicha), ale herectvím postavy i (autorské) osobnosti v jednom.

Stručně si popišme, jakým způsobem tyto své - výše nastíněné cíle – autorka ve své práci naplňuje. Práce je rozvržena na dvě hlavní části. V první, nazvané „Úvahy o autorském herectví“, která je vnitřně členěna do čtyř větších kapitol, se autorka zabývá specifiky vzniku a postavení tzv. autorského

divadla, v kontextu historickém i předmětném, tak aby skrze přiblížení terminologie následně logicky přešla k otázkám Vyskočilovy originální metodologie studia (řekněme možná přesněji promýšlení, komunikace a sdílení, pobývání chtělo by se říci) osobnostního herectví. Tj. od Vyskočilova (ne)divadelního útvaru a jazyka, možností a zákonitostí improvizace, respektive dramatického tvaru *in statu nascendi*, k problematice vlastní výuky této disciplíny (pisatel si uvědomuje, jak nepřesná je tato charakteristika, pokud si vypomáhá termíny jako výuka, disciplína apod.). Takto si autorka postupně vytváří docela šikovně prostor k prohloubení tématu o problematiku tělovosti a psychosomatiky aj.; skrze metodu dialogického jednání s vnitřním partnerem se posléze začne dotýkat i problematiky autorských prezentací studentů KaTaP, čímž se dostává k jádru svého východiska a tedy k otázkám autenticity herecké postavy/ jevištní osobnosti.

Pozoruhodná je přitom autopsie vývoje autorských prezentací na KaTaP, mezních možností, zkratů i slepých cest pro hledání a nalézání toho, co se studentům i pedagogům katedry ukazuje jako metoda ke skutečnému otevírání dveří k autorskému herectví (oproti slepým uličkám záměrného, utilitárního vnějšího herectví, které sice pracuje s některými společnými nástroji, ale k výsledku nevede). Zde také nalézám jako čtenář, rámcově zpravený o problematice a sledující vývoj KaTaP téměř dvě desetiletí zpovzdálí, také první přínosné postřehy a hlubší zobecnění disertační práce Evy Čechové.

Princip práce montáže (komentáře) tezí Ivana Vyskočila s vlastní empirií a pozorováním, případně doplněné rozhovory s dalšími účastníky i aktéry, mi připadá velmi šťastný, byť někdy náročný pro čtení již tím, že se pracuje s více druhy a styly písma (pouze technická věc).

Práce je bezpochyby přínosem pro další promýšlení a pro aplikaci těchto metod v širším poli dalšího vývoje katedry, současně si uchovává jakousi hodnotu dokumentace jisté etapy. Nevím, nakolik ji věrně zrcadlí, tak blízko jsem sám nikdy nebyl, a je mi jasné, že především přirozeně odráží osobnost autorky, ale umím si představit, že i s odstupem bude čtenáři pochopitelný a

sdělný jako obraz práce na KaTaPu, aktuálního mentálního nastavení a kultury specificky definované a strukturované obce studujících (universitas), což mi nepřipadá vůbec málo a samo o sobě by mi i stačilo k tomu, abych disertační práci Evy Čechové považoval za kvalitní.

Druhá, kratší část práce je pak orientována znovu k autopsii, když se autorka zaměřuje na vlastní práci s neherci v rámci své tvorby (zejména dramaturgie a režie) při spolupráci s divadlem TisíciHRAn. Znovu nastoluje otázky autenticity – uchování si autenticity na jevišti, tentokrát umocněnými dvojí problematikou: faktu žánru dokumentárního divadla a faktu vystupování neherců na jevišti. Dobře si uvědomuje zákonitosti žánru dokudramatu/ dokumentárního divadla, které určitými prostředky záměrně nakládá s autenticitou, všímá si, jaké významové a estetické napětí vzniká mezi prostým vyložení faktu, jeho epickým zcizením na jevišti či následnou stylizací, zvýrazněním – amplifikací, redukcí apod. Současně popisuje a interpretuje své zkušenosti s vystupováním neherců, „naturščiků“ na jevišti, s tím, jak lze specificky umocňovat význam mluveného a ukazovaného/ ostendovaného „herectvím“, režii atd. Ačkoli jsem dosud neviděl žádnou inscenaci divadla TisíciHRAn, z popisovaného materiálu jsem si odnesl jasnou představu o tom, co a jakým způsobem tato skupina dělá, případně také čím autorka a hlavní tvůrkyně navazuje na svá studia na KaTaP a rozvíjí některé metody, jež si osvojila.

Konstatuji, že autorka disertační práce používá řádně literaturu a prameny, odkazuje zavedenou formou, přehledně a funkčně, v částech historiograficky orientovaných ke kontextu autorského divadla, avantgardy, druhé divadelní reformy, postdramatického divadla apod. prokázala fundovanou orientaci a znalost dostupné odborné literatury, s teoretickými termíny a tezemi pracuje rovněž řádně a zavedeně, celá práce i jednotlivé kapitoly jsou strukturovány a vyprávěny logicky v přehledné návaznosti. Poznámkový aparát je funkční, jen v první části práce někdy zbytečně sekundární text (poznámek pod čarou)

supluje text primární, ale tento i jinak celkem běžně se objevující nešvar strategie vyprávění či popisu není v disertační práci Evy Čechové nijak zásadním nedostatkem.

Práci veskrze doporučuji k obhájení a dovoluji si ji ohodnotit bez zásadnějších výhrad či námitek jako VÝBORNOU.

Psáno v Pečkách dne 18. března 2021.

Mgr. Libor Vodička, Ph.D.